

indgaaende Omtale i Indledningen, og der bringes flere Prøver saavel af disse Kart som af Forarbejderne til dem. Det vil sikkert interessere mange Lokalhistorikere at erfare, at samtlige Maalebordsblade til Videnskabernes Selskabs Kort er bevarede. Disse Maalebordsblade, der er tegnede i Maalestokken 1 : 20.000, findes nu i Geodætisk Institut og kan studeres der. De er af speciel topografisk Interesse derved, at de rummer adskillig flere Detailler og Navne end de udgivne kobberstukne Kort i 1 : 120.000. Jeg har ved at arbejde med de bornholmske Kort erfaret, at Kobberstikket indeholder overraskende mange Fejl, i hvert Fald i Navnene, og dem kan man til Dels komme bag om ved at gaa til det haandtegnede Maalebordsblad. Ved lokalhistoriske Studier bør man derfor være opmærksom paa de Muligheder, disse Forarbejder rummer.

Serien Geodætisk Instituts Publikationer er senere fortsat med et Bind om Islands Kortlægning og et Bind om Færøernes Kortlægning, begge begyndende med de ældste kendte Kort og sluttede med de nyeste, der skyldes Instituttets egne Opmaalinger. En statelig Serie meget smukke Publikationer, som tjener vort Land til Ære.

Gunnar Knudsen.

Kalkmalerier.

Poul Nørlund og Egmont Lind: Danmarks romanske Kalkmalerier. Selskabet til Udgivelse af Danske Mindesmærker. I Kommission hos A. F. Høst & Søn. 1944.

Vort Lands rige Skat af middelalderlige Kalkmalerier fortjener i høj Grad at blive publiceret. Det kan ikke vente paa »Danmarks Kirker«, der iøvrigt aldrig vil overflødiggøre Specialværker paa dette saa lidt som paa andre Felter. Bortset fra Kapitlerne i Becketts »Danmarks Kunst i Middelalderen« (I—II, 1924—26) og Nørlunds korte Oversigt i »Danmarks Malerkunst« (1. Udg. 1932, 2. 1941) er der ikke udgivet nogen større Behandling af dette Emne siden Magnus Petersens Plancheværk fra 1895, der aldrig har været tilfredsstillende og nu naturligvis er ganske forældet. I det Halvsekel, som er forløbet siden da, har man hvert Aar fundet og restaureret Kalkmalerier, og hvert Aar kommer der nye til. Endnu kan en Behandling hurtigt risikere at blive forældet, hvilket vel er en medvirkende Aarsag til, at Nationalmuseets Fagmænd har tøvet med at gaa igang med Opgaven.

Saa meget glædeligere er det da, at Nationalmuseets Direktør sammen med dets Kalkmalerirestauratør, Maler Egmont Lind, alligevel har gjort en Begyndelse. Takket være Tilskud fra de to

Carlsbergfonder er deres Værk om Kalkmalerierne fra den romanske Tid blevet en af de smukkeste videnskabelige Publikationer, der er fremkommet herhjemme, i stort Kwartformat og fint typografisk Udstyr med 6 Farvetryk, 30 Plancher og 250 andre Illustrationer.

Af de to Indledningskapitler behandler det ene Fremdragelse og Restaurering samt Kirkegrundlæggere og Stifterbilleder, det andet Teknik og Motiver. Derefter følger en Gennemgang af de historiske Hovedgrupper, først den ældre Jellinge-Gruppe fra Beg. af 1100'erne, hvor nye Fund i Tamdrup og Ørreslev kaster Lys tilbage over de sørgeligt tabte Hovedværker i selve Jelling, saa den store, talstærke sjællandske Gruppe, der skyldes Hvide-Slægtens Kunstnere, fremdeles mindre jydsk Grupper, samlede dels om Raasted-Maleren paa Randers-Viborg Egnen, dels om Ribe, og endelig den romanske Stils spredte Efterslæt fra ca. 1250. Kortet S. 9 giver en klar Oversigt over Gruppernes topografiske Fordeling. Et Tillæg bringer exacte Oplysninger om 81 Kalkmalerikirker, og Bogen indeholder foruden Registre et fransk Resumé. Dens Emne har jo international kunsthistorisk Betydning, og det faar yderligere Værd derved, at de danske Vægmaleries altid har været fremdraget med relativ Nænsomhed og i vort Aarhundrede er behandlet med stedse stigende Respekt for det givne gamle og en stadigt mer forfinet Restaureringsteknik (se f. Eks. Maaløv og Raasted). Denne Teknik er udviklet af Eigil Rothe og Lund, hvis Fotografier og Indberetninger ligger til Grund for Værkets Illustrationsstof.

Forhaabentlig vil der snart komme Fortsættelser, der behandler Gotikens Kalkmaleries. Det kan ialfald opmuntre dertil, at Værket, der udkom i det sidste Krigsjaar, allerede nu er nær ved at være udsolgt.

C. A. J.

Hærens Arkiv.

Carl von Kohl: Hærens Arkiv. Dets Historie, dets Placering, Inddeling og Opgaver. Udgivet af Krigsministeriet (1946).

Siden 1889 har det danske arkivvæsen været stærkt centraliseret. Alle centraladministrationens arkiver er samlet i Rigsarkivet, mens de fire Landsarkiver rummer de lokale embedsmænds skriftlige efterladenskaber. Denne ordning frembyder uden tvivl meget store fordele for den historiske videnskab. Enhver historiker er jo interesseret i, at det kildemateriale, han skal arbejde med, er saa let tilgængeligt som muligt. Jo mere samlet det er, desto lettere er det at skaffe sig overblik over, hvad der findes.